

เรื่อง ท้าวแสนปม 3 เรื่อง 3 ที่มา

รายละเอียด

เรื่อง “ท้าวแสนปม” เป็นเรื่องที่เล่าขานต่อเนื่องกันมาช้านาน กล่าวถึงบุรุษผู้หนึ่ง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ของเมืองไตรตรึงษ์ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมืองกำแพงเพชร ในระยะแรก ผู้เขียนรู้สึกแปลใจที่พยายามจะศึกษาเรื่องราวของท้าวแสนปม แต่ละคนที่ให้ความรู้ให้ข้อมูลแตกต่างกันออกไป ไม่เหมือนกัน จึงได้พยายามสืบค้นจากเอกสารต่าง ๆ จึงรู้ได้ว่าสาเหตุที่แตกต่างกันนั้น เกิดจากต้นเรื่องหรือข้อมูลของเรื่องมากจากหลายแหล่ง ซึ่งพอที่จะกล่าวถึงที่มาและเนื้อเรื่องดังนี้

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- “ท้าวแสนปม” จากตำนานพื้นบ้าน
- “ท้าวแสนปม” จากพงศาวดาร
- “ท้าวแสนปม” จากบทละคร

“ท้าวแสนปม” จากตำนานพื้นบ้าน

ประวัติเมืองไตรตรึงษ์ เป็นเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลไตรตรึงษ์ ตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ได้เล่าถึงตำนาน “ท้าวแสนปม” ไว้ว่า “นานมาแล้ว มีชายผู้หนึ่ง ถูกกลอยแพมาติดที่เกาะชี้เหล็ก ซึ่งอยู่ใต้เมืองกำแพงเพชร ชายผู้นี้มีรูปร่างน่าเกลียดมีปุ่มปมขึ้นเต็มตัว ชาวบ้านจึงเรียกเขาว่า แสนปม และเรียกเกาะชี้เหล็กว่า เกาะปม ตามชื่อ แสนปม

แสนปมทำไร่ ปลูกพริก ปลูกมะเขืออยู่ที่เกาะปมนี้ และมีมะเขือตันหนึ่งอยู่หน้ากระท่อม มีผลใหญ่มาก เพราะแสนปมปัสสาวะลดทุกวัน วันหนึ่งพระราชนิศาของเจ้าเมืองไตรตรึงษ์เสด็จประพาสที่เกาะปม ทอดพระเนตรเห็นผลมะเขือกินกอยากเสวย จึงรับสั่งให้นางสนมไปขอเจ้าของมะเขือที่อยู่หน้ากระท่อมให้นางสนมไปถวาย หลังจากพระราชินิศาเสวยผลมะเขือไปไม่นานก็ทรงครรภ์ เจ้าเมืองไตรตรึงษ์ทรงพิโรธมาก เพราะพระราชินิศาไม่สามารถทนออกได้ว่าใครเป็นพ่อ นอกจากเสวยมะเขือของแสนปมเท่านั้น ต่อมาราชนิศาทรงมีประสูติกำล เป็นพระโอรสเจริญวัยน่ารัก เจ้าเมืองจึงรับสั่งให้เสนาป่าวประกาศให้ผู้ชายทุกคนมาเสียงทางเป็นบิดาของพระราชนิศา ว่าถ้าผู้ใดเป็นบิดาขอให้พระราชนิศาเป็นบิดา บรรดาผู้ชายทุกคนไม่ว่าหนุ่ม แก่ ยาก หรือเศรษฐี ยกเว้นแสนปมคนเดียว ต่างพากันมาเสียงทางเป็นบิดาของพระราชนิศา แต่พระราชนิศาไม่ได้คลานเข้าไปหาครรภ์ แม้จะใช้ของล่อใจอย่างไรก็ตาม เจ้าเมืองแปลกพระทัย จึงให้เสนาป่าวตามนายแสนปม ซึ่งยังไม่ได้มาเสียงทางในครั้งนี้ให้มามาเข้าเฝ้า พร้อมทั้งถือข้าวเย็นมา 1 ก้อน เมื่อมาถึงจึงอธิษฐานและยืนก้มข้าวเย็นให้พระราชนิศาถือคลานเข้ามาหา เจ้าเมืองจึงยกราชนิศาให้แก่แสนปมและให้กลับไปอยู่ที่เกาะปม

วันหนึ่งแสนปมไปทอดแทที่คลองขมิ้น แต่ทอดแทครั้งใดก็ได้แต่ขมิ้นจนเต็มลำเรือ แสนปม แปลกใจมาก เมื่อกลับมาถึงบ้าน ขมิ้นก็กลایเป็นทองคำ แสนปมจึงนำทองคำไปทำเป็นเปลให้ลูก และตั้งชื่อลูกว่า อุ่ทอง”

“ท้าวแสนปม” จากพงศาวดาร

จากเรื่องเทคโนโลยีจุลยุทธการวงศ์ โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส(สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ในหนังสือประชุมพงศาวดาร ฉบับกาญจนากิจ เชก เล่ม 1 หน้า 189-191 ได้ทรงเทคโนโลยีเรื่องท้าวแสนปม ไว้ดังนี้

“บัดนี้จะได้รับพระราชทานถวายพระสัทธรรมเทคโนโลยี ในจุลยุทธการวงศ์ สำแดงเรื่องลำดับ โบราณกษัตริย์ในสยามประเทศนี้ อันบุพพาราชย์รุจนาไว้ว่า

ก้าลเมื่อพระเจ้าเชียงรายพ่ายแพ้ยุทธสงครามแต่พระยาสตองเสียพระนคร พาประชาราษฎรชาวเมืองเชียง

ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ราย ปลาสนาการมาสู่แคว้นสยามประเทศ ถึงราชปาไทล์เมืองกำแพงเพชร ด้วยบุญญาณุภาพแห่งพระองค์ สมเด็จอมรินทรทรัพย์ราชนิมิตพระกาจเป็นด้าบさまประดิษฐานอยู่ตรงหน้าช้างพระที่นั่ง ตรัสบอกให้ตั้งพระนคร ในที่นี่เป็นชัยมงคลสถาน บรรมกษัตริย์ก็ให้สร้างพระนครลงในที่นั้น จึงให้นามชื่อว่าเมืองไตรตรึงษ์ พระองค์เสวย "ไอศริยสมบัติอยู่ในพระนครนั้นตราบเท่าทิวงคต พระราชโกรส นัดดาครองสมบัติสืบๆ กันมาถึงสี่ชั่วขัตติย"

ครั้งนั้นยังมีบุรุษผู้หนึ่ง เป็นปุ่มปมไปทั้งร่างกาย ทำไว้ปลูกพิกรรมเขืออยู่ในแดนพระนครนั้น เก็บผลพิริกะเขือขายเลี้ยงชีวิต และมีเชือดันหนึ่งอยู่ใกล้หัว บุรุษนั้นไปถ่ายปัสสาวะลงที่ริมดันนั้นเป็นนิจ มะเขือนน้อยอกผล ผลหนึ่งใหญ่กว่ามะเขือทั้งปวง พอพระราชวิจิตรไตรตรึงษ์มีพระทัยประทานจะเสวยผลมะเขือ จึงให้ทำสีไปชี้อักษรได้ผลใหญ่นั้นมาเสวย นางกีทรงครรภ์ ทราบถึงพระราชบิดาตรัสได้ตามกีไม่ได้ความว่าคุณหามัครสังวาสกับบุรุษได้ ต่อมาระบิดาประสูติพระราชกุมาร พระรูปโฉมงาม ประกอบด้วยลักษณะอันบริบูรณ์ พระญาติทั้งหลายบำรุงเลี้ยงพระราชกุมารจนโตขึ้น ประมาณพระชนม์สองสามขวบ สมเด็จพระอัยการประทานจะทดลองเสียงทายแสวงหาบิดาพระราชกุมาร จึงให้ตีกลองป่าวร้องบุรุษชาวเมืองทั้งหมด ให้อีกขอนมหรือผลไม่ติดมือมาทุกคน มาพร้อมกันที่หน้าพระลาน ทรงพระอิษฐานว่าถ้าบุรุษผู้ใดเป็นบิดาของทารกนั้น ของทารกนี้รับเอาสิ่งของในมือแห่งบุรุษนั้นนำบริโภคแล้วให้อุ้มกุมารนั้นออกจากให้ทุกคนรับรู้ บุรุษภายปมนั้นได้แต่ก้อนข้าวเย็นก้อนมาก่อนหนึ่งพระราชกุมารนั้นก็ เข้ากอดເเอกสาร แล้วรับເเอกสารก้อนข้าวมาบริโภค ชนทั้งปวงเห็นก็พิศวงชวนกันกล่าวตีเดียนต่างๆ สมเด็จพระบรมกษัตริย์ก็ละอายพระทัย ได้ความอัญเชิญ จึงพระราชทานพระราชวิจิตรและพระนัดดาให้แก่บุรุษ แสนปม ให้ใส่แพโลยไปถึงที่ร่วมเชือกกาลจากพระนครทางวันหนึ่ง บุรุษแสนปมก็พาบุตรภริยาขึ้นสู่เรือนเป็นที่อยู่ ด้วยอาぬภาพแห่งชนทั้งสาม บันดาลให้สมเด็จอมรินทรราช นิมิตกาจเป็นหวานน้ำทิพยเกรีมส่งให้นายแสนปมนั้น แล้วตรัสบอกว่า ท่านจะประทานสิ่งใดจะตีเกรินี้ อาจให้สำเร็จที่ความประทานทั้งสิ้น บุรุษแสนปมประทานจะให้รูปปางเจดีย์ตีกลองนั้นเข้า อันว่าปุ่มปมทั้งปวงก็อันตรธานหาย รูปชายนั้นก็งามบริสุทธิ์ จึงนำเอากล่องนั้นกลับมาสู่ที่สำนัก แล้วบอกเหตุแก่ภริยา ส่วนพระนางนั้นก็กอร์ปด้วยปิติโสมนัส จึงตีกลองนิมิตทองให้ช่างกระทำอู่ทองให้พระราชโกรสไสยาสน์ เหตุดังนั้นพระราชกุมารจึงได้พระนาม ปรากฏว่าเจ้าอู่ทองจำเดิมแต่นั้นมา

เมื่อจุลศักราชล่วงได้ 681 ปี บิดาแห่งเจ้าอู่ทองราชกุมาร จึงประหารซึ่งทิพยเกรีนิมิตเป็นพระนครขึ้นใหม่ที่นั้น ให้นามชื่อว่าเทพนคร มีเมืองทั้งปวงชวนกันมาอาศัยอยู่ในพระนครนั้นเป็นอันมาก พระองค์ก็ได้เสวย "ไอศริยสมบัติ" เมืองเทพนคร ทรงพระนามกรซึ่งพระเจ้าศิริไชยเชียงแสน เมื่อจุลศักราชล่วงได้ 706 ปี พระเจ้าศิริไชยเชียงแสนเสด็จตับขันธ์ทิวงคต กลองทิพย์นั้นก็อันตรธานหาย สมเด็จพระเจ้าอู่ทองราชโกรสได้เสวยราชสมบัติแทนพระราชบิดาได้ 6 พระวัsssa ทรงพระปารవะสร้างพระนครใหม่ จึงให้ราชบุรุษให้เที่ยวแสวงหาภูมิประเทศที่มีพรรณมัจชาติบริบูรณ์ ครบทุกสิ่ง ราชบุรุษเที่ยวหามาโดยทักษิณทิศ ถึงประเทศไทยที่หนองโสน ก่อปรด้วยพรรณมัจชาติพร้อมบริบูรณ์ สมเด็จพระบรมกษัตริย์ทรงทราบ จึงยกจตุรงค์โยธาประชาราษฎร์ทั้งปวง มาส

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ร่างพระนครลงในประเทศไทยนั้นในกาลเมื่อจุลศักราชล่วงໄได้ 712 ปี ให้นามบัญญัติชื่อว่ากรุงเทพมหานครนามหนึ่งตามนามพระนครเดิมแห่งพระราชบิดา ให้ชื่อว่าทวาราวดี นามหนึ่ง เหตุมีคงคล้อรวมเป็นของเขตดุจเมืองทวาราวดี ให้ชื่อศรีอยุธยานามหนึ่ง เหตุเป็นที่อยู่แห่งชนชราทั้งสอง อันชื่อย้ายศรีอยุธยาและتاอุทະยาเป็น สามีภริยากัน อาศัยอยู่ในที่นั้น ประกอบพร้อมด้วยนามทั้งสามจึงเรียกว่า กรุงเทพมหานคร บวรทวาราวดี ศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าอู่ทองได้ราชาภิเษก เสวยสวัรยาธิปัตย์ถวัลราช ณ กรุงเทพมหานคร ทรงพระ นามสมเด็จพระรามาธิบดี และวันเมื่อราชาภิเษกนั้น ได้สังข์ทักษิณาวรรต ณ ภายใต้ต้นไม้มහันไนพระนคร เมื่อแรกได้ราชสมบัตินั้น พระชนม์ได้ 37 พระวัสสາ แล้วให้พระบรมราชาธิราชผู้เป็นพระราชวงศ์ ผู้ใหญ่ ตรัสเรียกว่าพระเชษฐาธิราชไป ปกครองสมบัติ ณ เมืองสุพรรณบุรี ให้พระนามพระรามศวรกุมา “ไปผ่านสมบัติ ณ เมืองลพบุรี ครั้งนั้นมีเมือง ประเทศราชขึ้นแก่กรุงเทพมหานคร 16 เมือง คือ เมืองมะละกา เมืองชะวาเมืองตะนาวสี เมืองนครศรีธรรมราช เมืองทวาย เมืองเมะตะมะ เมืองเมะลา เลิง เมืองสงขลา เมืองจันทรบูร เมืองพระพิศนุโลกย์ เมืองสุโขทัย เมืองพิชัย เมืองพิจิตร เมืองสวรรค์โลก เมืองกำแพงเพชร เมืองนครสวรรค์ พระองค์ทรงสร้างพุทธสถานไว้ ศิวิหารและรัตนนาวาศรีวิหาร คือวัดป่าแก้ว พระสถิตอยู่ในราชสมบัติ 20 พระวัสสากํเสด็จทิวงคต ”

“ท้าวแสนปม” จากบทละคร

บทละครเรื่อง “ท้าวแสนปม” เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมห/repository/Information.aspx บรมภักดี เจ้าอาวาส ให้พระนามพระราชนิพนธ์ในหนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา กำแพงเพชร หน้า 160 “ได้อธิบายไว้เป็นร้อยแก้วดังข้อความต่อไปนี้

“เจ้านครไตรตรึงษ์องค์นี้มีมีธิดานามว่าอุษา มีรูปโฉมงดงามร่าลือไปถึงศิริชัยเชียงแสน เจ้าชายชินเสนซึ่ง เป็นโหรสได้ยินข่าวก็หลงรักนาง แต่เนื่องจากทั้งสองเมืองนี้เป็นอริกันมาก่อน เจ้าชายชินเสนจึงปลอมตนเป็นชาย อับลักษณ์ เนื้อตัวมีปุ่มปมขึ้นเต็มไปหมด และเข้าไปขออาศัยอยู่กับตากายที่ฝ่าอุทัยาน ท้ายวังนครไตรตรึงษ์ได้ ชื่อเรียกว่า “แสนปม” วันหนึ่งนางอุษาอกมาชุมสวน แสนปมแอบดูนางแล้วเกิดความรัก จึงนำผักที่ปลูกไว้ไป ถวาย เมื่อนางอุษาเห็นแสนปมก็นิกรักเข่นเดียว กัน จึงให้เพลี้ยงนำมากไปให้เป็นของตอบแทน แสนปมได้สลัก มะเขือเป็นสารเกี้ยวพารานาสีนางแล้วส่งไปถวายอีก นางอุษา ก็ตอบสารในที่รับรักใส่ในห่อหมากแล้วฝากมาให้แก่ แสนปม แสนปมจึงทราบว่านางก็รักตนเข่นเดียว กัน คืนหนึ่งแสนปมลองเข้าไปหานางในวัง และทั้งสองก็ได้อยู่ ร่วมกันโดยไม่มีใครทราบเรื่องจนกระทั่งนางอุษาตั้งครรภ์

ต่อมาแสนปมได้ทราบข่าวว่าพระเจ้าศิริชัยเชียงแสนประชวรหนัก จึงเดินทางกลับบ้านเมืองโดยไม่ทราบว่า นางอุษาตั้งครรภ์ เวลาผ่านไปนานอุษาให้กำเนิดกุมารหน้าตาnerak ยังความทุกข์ใจมาให้แก่เจ้านครไตรตรึงษ์ยิ่ง นัก เพราะนางอุษาไม่ยอมบอกความจริง เจ้านครไตรตรึงษ์จึงหาวิธีที่จะให้รู้แล้วว่าใครเป็นบิดาของกุมาร จงป่าว ประกาศให้เจ้าเมืองต่าง ๆ รวมทั้งทวยราชภูมิมาพร้อมกันที่หน้าพระลานพร้อมทั้งให้นำขันหม纽ดิติมีoma ด้วย ถ้ากุมารรับขันหม纽ดิติมีoma ได้ ก็ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นบิดาของกุมารและจะได้อภิเษกกับนางอุษา พระชินเสนได้ข่าวก็

ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เตรียมรีพลมา ตั้งพระทัยจะอภิเชกกับนางอุษาให้ได้ แล้วปลอมตัวเป็นแสนปมพร้อมทั้งนำข่าวเย็นมาก่อนหนึ่ง เพื่อให้กุ마รเลือก ครั้นถึงเวลาที่กำหนดจึงให้กุมารเลือกขนมจากบรรดาผู้ที่นำมา ปรากฏว่ากุมารรับข่าวเย็นจากแสนปมไปเดียวกันอย่างเอร็ดอร่อย ท้าวไตรตรึงษ์รู้สึกอับอายอย่างมาก ด้วยความโกรธจึงขึ้บไปล่นนางอุษาอกจากเมืองโดยทันที แสนปมจึงแสดงตนให้รู้ว่าตนเอง คือพระชนเสน แล้วพานางอุษาและกุมารเดินทางกลับอาณาจักรชัยเชียงแสนและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

”ท้าวแสนปม” ได้สร้างกษัตริย์ผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยา

”ท้าวแสนปม” จากเรื่องเทคโนโลยีจุลยุทธการวงศ์ โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ถือว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญซึ่งนักประวัติศาสตร์นำไปสืบค้นถึงพระราชประวัติของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (อุท่อง) ว่าประสูตที่เมืองไตรตรึงษ์ มีพระราชมารดาเป็นพี่สาวของเมืองไตรตรึงษ์เชื้อสายกษัตริย์เชียงราย ส่วนพระราชบิดานั้นมีพระนามว่า ”ท้าวแสนปม” หรือ ”ศิริไชยเชียงแสน” ซึ่งจนบัดนี้นักประวัติศาสตร์ก็ยังไม่สามารถถกถานได้ว่ามีเชื้อสายมาจากที่ใด นอกจากนี้แล้วในเนื้อหาได้กล่าวไว้อย่างถูกต้องว่ามีการสร้างเมืองเทพนคร ภาพถ่ายแสดงที่ตั้งเมืองโบราณไตรตรึงษ์และเมืองโบราณเทพนคร ตรงข้ามเมืองไตรตรึงษ์

คำสำคัญ : ท้าวแสนปม

ที่มา : กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร. (2557). ประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร ยุคพิน-ปัจจุบัน (เรียนรู้จากการสัมมนาและทบทวน เมื่อวันที่ 27-28 กันยายน 2557). กำแพงเพชร: กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนा จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-02-25

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1297&code_db=610006&code_type=01